

Ühendkuningriik või kahendkuningriik?

Mart Kuldkepp

Siit Londonist Eesti meediat jälgides jääb silma kolm Suurbritanniaga seotud teemaderingi, mida teistest sagedamini kajastatakse: esiteks kuninglik perekond, teiseks Brexit ja kolmandaks julgeolekuküsimused, mille sekka kuulub Briti vägede viibimine Eestis. Mingis mõttes on kõik kolm omavahel seotud.

Kuninglikku perekonda räsivad skandaalid (nii prints Andrew', kui ka Harry ja Meghani oma), samuti tuntakse viimasel ajal kõrgendatud huvi 95-aastase kuninganna tervise vastu ning spekulieritakse selle üle, milliseid poliitilisi raputusi võiks kaasa tuua tema siit ilmast lahkumine. Taoline probleemipüstitus näitab, et Suurbritannia pole päris tavapärane 21. sajandi lääneriik, vaid sellele on omased teatavad eelmodernsed jooned. Ajaloost teame, et valitseja vahetumine on ikka keeruline aeg, mil valitseb peataolek ning paljutki võib valesti minna. Pärilussõda Suurbritannias ilmselt ei ähvarda, küll aga võib karta, et kuninganna kui ühendava sümboli ära langemine võib pingestada vastuolusid riigi sees ning anda surmahoobi Briti Impeeriumi mantlipärijaorganisatsioonile, Rahvaste Ühendusele.

Lõhestavat mõju Suurbritannia ühiskonnale avaldab jätkuvalt ka Brexit. Kuigi enamik inimesi on kogu teemast surmani väsinud, kestavad 2016. aasta suvel toimunud emotsiooniderohke rahvahääletuse järelmõjud ikka edasi. Šotlaste enamik teatavasti EL-ist lahkumise poolt ei hääletanud ning sealne populaarne iseseisvuspartei on eriti tugevalt tagunud trummi Brexiti kui rahvusliku vägivalla vastu. Kui Brexit Suurbritanniale edaspidigi veskikiviks kaela jääb, võib tulemuseks olla Šotimaa iseseisvus.

Eestist võiks neid arenguid jälgida teatava akadeemilise distantseeritusega, kui äreva julgeolekuolukorra taustal ei tekiks muret, et oma eriprobleemidega hõivatud britid ei suuda või ei taha enam mängida Euroopa julgeolekus rolli, mille täitmist neilt oodatakse. On karta, et soov leida Brexitle õigustust mingit laadi „globaalseks mineku“ ja Euroopast kaugenemise näol ning vajadus nii Suurbritanniat ennast, kui Rahvaste Ühendust koos hoida peavad teostuma millegi arvelt. Kõik see tähendab, et Suurbritannia siseheitlustel on oma selge välispoliitiline mõõde ka Eesti jaoks.